

"Hem descobert que els textos de Santa Clara tenen una densitat inigualable"

Dil, 23/06/2014 per Catalunya Religió

(*Caputxins*) La Federació de Germanes Clarisses de Catalunya organitza anualment un curs de formació amb l'objectiu d'aprofundir en el coneixement de la vida i l'espiritualitat de **Santa Clara**. Des de fa uns anys, la Federació obre el curs a tothom que estigui interessat en la persona d'aquesta santa dels segles XII i XIII, amant de la fraternitat, la contemplació i la pobresa.

Enguany, el curs ha tingut lloc del 9 al 12 de juny a Barcelona amb el tema: "Els escrits de santa Clara". El franciscà Julio Herranz, ofm, ha estat el professor convidat que ha anat desgranant cadascun dels escrits, posant èmfasi en el context i el contingut de les quatre cartes a Agnès de Praga.

Reproduïm l'entrevista que a fra Julio Herranz, que actualment viu i treballa a Arenas de San Pedro (Àvila).

Fa molt temps que et dediques a l'estudi dels escrits de sant Francesc i de santa Clara?

Es podria dir que tota la vida. Sent molt jove vaig tenir la possibilitat de fer estudis de franciscanisme a Roma. Vaig acabar el 1979 i, des d'aleshores, m'he dedicat a això. És veritat que vam ser molts els que al seu dia vam estudiar franciscanisme però alguns, per mil i una causes, s'han hagut de dedicar sobretot a activitats de pastoral o formatives i pel camí han deixat la dedicació als estudis franciscans. Jo he tingut aquesta sort, en virtut de les meves successives destinacions. I estar en una casa que té una magnífica biblioteca de franciscanisme a Arenas de San Pedro, m'ha permès mantenir l'estudi d'aquests temes. També ho ha afavorit el fet que els darrers anys em van encomanar les noves edicions dels escrits de Francesc i Clara, i això m'ha obligat a estudiar. Pràcticament és tota una vida, des de l'any 1979 fins avui.

Quins són els escrits que es coneixen i s'atribueixen a santa Clara?

Els estudis clarians són els estudis que han tingut major auge en els últims temps, no perquè no ho hagin tingut els de sant Francesc, sinó perquè santa Clara havia estat sempre en un segon lloc i no hi havia hagut un interès especial pels seus escrits ni per ella mateixa.

Els escrits de Clara que avui es consideren incontestablement autèntics per la crítica (sempre hi ha alguna objecció per part d'algú) són la Regla per les Germanes Pobres, el Testament, la Benedicció i quatre cartes destinades a **Agnès de Praga**. Tradicionalment se li ha atribuït també una carta a **Ermentrudis de Bruges** sobre la qual la crítica actual s'oposa més aviat a considerar-la com autèntica; i el mateix s'ha dit d'una benedicció per a Inés i una altra benedicció per a la pròpia Ermentrudis. Aquests tres escrits que tradicionalment es va considerar que podien ser clarians avui ja no són considerats com a tal.

Però, sens dubte, no són els únics escrits de Clara. És veritat que són els únics que ens han arribat però, per altres múltiples camins, intuïm i sabem positivament que realment hi va haver més escrits en la seva vida: cartes presumiblement amb **Ugolino**, cartes potser també amb **Francesc** i amb les germanes que sortien de Sant Damià a fundar o informar altres monestirs.

Hi ha dos textos que a mi em sembla que són molt importants perquè, sense que puguem dir que són pròpiament de santa Clara, no hi ha dubte que ella n'és coautora, que són els dos anomenats *Privilegis de la Pobresa*, que tant en la seva redacció de 1216 com de 1228 són un ressò de la sol·licitud expressa i en els termes en què fa la sol·licitud Clara d'Assís. No solament la teologia de fons, l'espiritualitat de fons que subjau en aquests textos, sinó fins i tot des del punt de vista literal tenen a Clara com a coautora.

És estrany que no s'hagi conservat cap carta entre Francesc i Clara.

Sí. Suposem que n'hi va haver però no n'hi ha certesa. En el cas de Francesc se sap de la desaparició d'alguns textos. En el cas de Clara, les fonts biogràfiques, que són molt més reduïdes, no parlen de cap altre escrit més. Però, deduïm que si Sant Francesc d'Assís és "superior" de la comunitat de sant Damià almenys durant tres o quatre anys i no està sempre a Assís, és fàcil que haguessin tractat de mantenir una correspondència entre un i l'altre encara que només fos per situacions de la vida quotidiana. Encara que és més que presumible que hi va haver correspondència, no ha arribat res ni hi ha cap informació en les fonts biogràfiques clarianes ni franciscanes en què es digui que es van escriure.

En les últimes dècades hi ha hagut un interès creixent per Clara, a què és degut?

Per diverses raons. Comentaré només les més importants. La primera és que en els últims temps s'ha aconseguit recol·locar la figura de Clara. Fins ara, se l'havia vist sempre a l'ombra de Francesc d'Assís. El fet d'haver recol·locat una mica -en la història del franciscanisme i en la història de l'Església en general- la figura de Clara no tant a l'ombra de Francesc, ha fet que hi hagués un interès creixent cap a la seva figura.

Una segona raó és el sorgir de la qüestió femenina. Llavors, hi ha un interès creixent, també en el camp de l'espiritualitat, per l'espiritualitat femenina, la

religiositat femenina i, per tant, també per l'espiritualitat clariana i per la figura de Clara, fins i tot fora dels àmbits estrictament franciscans.

Ha estat molt determinant també en els últims temps la celebració dels centenaris clarians, de naixement, de Fundació, que han obligat a concentrar esforços amb vista a noves publicacions, a organitzar congressos i altres, i per això Clara ha adquirit un interès creixent.

També les mateixes clarisses, les mateixes germanes de Santa Clara han començat a estudiar-la i en aquest moment implica una aportació reduïda però molt significativa pel que són els estudis clarians.

I una última raó és perquè a mesura que hem anat fent nous estudis i amb nous criteris, sobretot a través dels criteris històric-crítics, hem descobert que els textos tenen una densitat inigualable i hem començat a investigar amb veritable avidesa i veritable entusiasme, perquè es revelen coses que ni tan sols intuïem i fan que l'estudi sigui desitjable.

Es podria dir que Clara encara està per descobrir?

La formulació com a tal potser és una mica extrema però és veritat que, com succeeix en general amb tots els grans creients i amb cada persona, hi ha sempre una part de misteri que reclama un contacte prolongat, un anar i tornar continu, i sempre hi ha una part encara per descobrir. Passa amb Santa Clara i passa amb cada un dels grans creients. Per a l'estudi de Santa Clara val allò de fra Luis de León "descobrim sempre nous mars a mesura que avancem en el navegar".

Què es pot desprendre sobre la personalitat i espiritualitat de Clara a través dels seus escrits?

Hi ha alguns trets més evidents, més significatius. Per exemple, Clara apareix realment com una dona apassionada per Déu, per l'experiència de Déu. Potser és l'aspecte més destacat quan es fa una lectura detinguda de les seves cartes. És una dona d'una ardent fe que viu sobretot com a experiència de comunió amorosa, és a dir, per a ella la fe abans que "creure que", és un "creure en", "esperar a", "confiar en", "estimar a", "lliurar-se a". És un dels aspectes més rellevants que es desprenen de la lectura de les seves cartes.

També apareix sempre com una dona exquisida en el tracte i de tendra caritat. Ho revelen les seves cartes, la discreció de la seva Regla i, sobretot, el testimoni de les seves primeres companyes, dels que van conviure amb ella.

També va ser una dona de penitència en un context que estava profundament marcat per aquest tema. Clara és filla del seu temps i marca també fortament la penitència. Però no la penitència en si mateixa, sinó la penitència sempre com una mediació per viure el seguiment radical de Jesús, per tenir aviat l'esperit per dedicar-se a Déu i a la contemplació.

I un altre aspecte que potser habitualment no prenem en consideració és que Clara apareix com una dona alegre, joiosa, festiva, una dona que aposta per la veritable alegria, a l'estil de Francesc, que no és una alegria fàcil i que no està renyida amb les llàgrimes, amb la lluita per mantenir el propi ideal però, sobretot i sobretot, és una dona festiva, alegre, una alegria que li brolla de la seva experiència joiosa de Déu, d'haver viscut a Déu com a suficiència en la seva vida.

Quin creus que era la relació entre Francesc i Clara?

Potser hauria de distingir etapes en un procés, però em centro ara en l'etapa final. La relació entre Francesc i Clara és una relació de qualitat humana i espiritual, de rearmament humà i espiritual per a tots dos. Els grans creients, els grans sants, fins i tot quan tenen molta gent al seu voltant, no poques vegades viuen la seva experiència amb unes importants dosis de soledat. Francesc i Clara van trobar, d'alguna manera en l'altre, l'ànima bessona que caminava en la mateixa direcció, que els servia d'estímul, de provocació, d'alè i que de vegades, quan les circumstàncies que eren complexes i difícils podien portar-los a baixar una mica la guàrdia, aquí estava l'altre com a estímul i provocació.

Habitualment hem pensat només en allò que ha significat Francesc per Clara, entre altres coses perquè és ella qui ho afirma en el seu Testament i en la seva Regla, textos en què li dóna un protagonisme molt particular a sant Francesc. No hem contemplat l'altra part, potser perquè s'ha fet una historiografia unilateral, des de la part de Francesc, però és inqüestionable que Clara també va ser absolutament determinant en l'experiència humana i espiritual de Francesc. En el marc, per exemple, del que va ser la gran crisi de Francesc, la proximitat de Clara, l'ànima bessona de Clara, l'alè de Clara, el mirar sempre cap endavant de Clara va ser absolutament determinant. És el goig de l'ànima bessona que camina en la mateixa direcció en l'àmbit humà i en l'àmbit espiritual.